19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
އިޤު ތިޞ ދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން
26 އޮކްޓޫބަރު 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)10
ފެށުނު ގަޑި: 12:15

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން ފަށާނަން. މި ވަގުތު ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ މާފަންނު
މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ރަޝީދު، ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްމުޣުނީ، ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ނާޒިލު، މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު، ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު، ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް، ދުވާފަރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދި އަޅުގަނޑު އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު
މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން އެޖެންޑާކޮށްފައި އޮތް އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ މަޑަވެލީ
ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ފިރުޝާން ގދ. ހޯޑެއްދޫގައި އެޅުމަށް ނިންމާފައިވާ މަސް ފެކްޓްރީ އާއި ގުޅޭގޮތުން
ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ ދިރާސާކުރުން. އެގޮތުން ކުރިން އެންމެ ފަހުން ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ
މިކަމާމެދު ބައެއް ފަރާތްތަކަށް އެ ފަރާތްތަކަށް މިކަމާއި ގުޅުންހުރި މަޢުލޫމާތު އެއްކުރަން އެދި އެ މަޢުލޫމާތަށް
މިހާރު ހުރީ އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް ލިބިފަ. އެހެންވީމަ، ދެން، އެ ލިބިފަ ހުރި މަޢުލޫމާތުތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާ،
އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލައާއިގެން ކުރިއަށްދާނީ ކިހިނެއްތޯ ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ދެކިވަޑައިގަންނަވަނީ
ކިހިނެއްތޯ ބަލާލަންށާ އެއްކޮށް މިއަދު މި ބައްދަލުވުން މި ކުރިއަށް ގެންދަނީ. ދެން، އޭގެ ފަހުގައި އަދި ވަގުތު އޮތް
ކަމަށްވަންޏާމު އެހެނިހެންގެ ތެރެއިން ވެސް ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި. މިއަދުގެ ވޯޓު ގަޑިއަކީ 1:00 އިރު ވީމަ
ތަންކޮޅެއް ހަލުއިކޮށް މީތި ގެންދެވޭތޯ މަސައްކަތްކުރާނަން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންނަށް ފުރަތަމަ މިކަމާއި
ގުޅޭގޮތުން ލިބިފައިހުރި މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބައްލަވާ ހަމަ ރަސްމީކޮށް އަޅުގަނޑު ގެންދާނަން. އެއީ ފުރުޞަތަށް
އެދިވަޑައިގަންނަވަމުން ގެންދަވާތީ. އެގޮތުން ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! މަޑަވެލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި ފިޝަރީސް
މިނިސްޓްރީއިން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެދުމަށް ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރު މި މަސައްކަތަކީ މި މަސްގަތުން 2006
ވަނަ އަހަރު ފެށިފައި އިންނަންޖެހޭ މަސައްކަތެއް. އަދި ނުފެށުނު ކަމުގައި ވިޔަސް ފުރަތަމަ އަހަރު ދުވަސް ތެރޭގައި
1

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
އެކަން ނިންމާއިރު ބަނދަރުން މަސް ގަނެވޭނެ އިންތިޒާމު މި ކޮންޓްރެކްޓް ދެމި އޮތްހާ ހިނދަކު
ކުރިއަށްގެންދަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. މީގައި މިއީ ދީފައި އޮތް މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރު.
އެއާއިއެއްކޮށް މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޮނުވާފައި އޮތް ރިޕޯޓުގައި އެޓޭޗްކުރެވިފަ އި އެބައޮތް 2019 ވަނަ އަހަރު
ނިމެންއުޅެނިކޮށް އެ ބޭފުޅުން އެ ސެޓްއަޕްކުރި މޮނިޓަރިންގް ދަތުރެއްގެ ރިޕޯޓު. އެ ރިޕޯޓުން ފާހަގަކުރެވޭ
ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު ގިނަ މަސައްކަތެއް މިވަނީ ނިމިފަ. ބައެއް ކުދިކުދި ކަންތައްތަކަށް ނިންމުމަށްފަހު މަސައްކަތް
ފަށައިގަނެވޭނެ ވަރަށް އެ ތަން ތައްޔާރުވެފަ އި ހުރީ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ވަރުގެ ކަމެއް
އަޅުގަނޑުމެން މިހާހިސާބަށް ގޮއްސަ ހުއްޓުވުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވޭނެ ރަނގަޅު ޚިޔާލެއް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޚިޔާލަކަށް ވާނީ ދެ ފަރާތާއި ވާހަކަދައްކައިގެން ދެވެން ހުރި ލުއިތަކެއް ދީގެން ނަމަވެސް މިކަން
އަލުން ކުރިއަށް ގެންގޮސް މިކަން ނިންމޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް އޮތްތޯ ދެ ފަރާތުގެ މެދުގައި މަޝްވަރާކޮށްގެން އެ
އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ދިއުމަށް ގޮތެއް އޮތްތޯ ބެލުން. ދެން، އެ ނޫން އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތިއްޖެ ހާލަތެއްގައި މި ފަރާތުން
މިތަން ވަކިކޮށް އޭގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ދިވެހި ދައުލަތަށް ބޮޑު ބުރައެއް އައުމަކީ އަޅުގަނޑަށް 100% އެއީ އަންނާނެ
ބުރައެއް. އެއީ މިހާރު ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކަށް ބަލާއިރު ހަމަ ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް މިހިރީ ނިމިފަ. ބައެއް
ކުދިކުދި މަސައްކަތްތައް ފިޔަވާ. އެހެންވީމަ، ސަރުކާރު ގެ ދައުލަތަށް ބުރައެއް ނުވާނެ ގޮތަކަށް އަދި ރައްޔިތުންނަށް
ވެސް މިހާ ދުވަސް ވެގެންދާއިރު މި ނުފެށި އޮތް މަސައްކަތަކުން ލިބެންޖެހޭ މަންފާ ލިބޭނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ދެ
ފަރާތަކަށް، އެ ހޮރައިޒަންއާއި އަދި ފިޝަރީސް މިނިސްޓްރީއަށް ނޫނީ ސަރުކާރުން ދެން ވެސް ކަނޑައަޅާ
މުއައްސަސާއެއްގެ މެދުގައި ވާހަކަ ދެކެވިގެން އެގޮތަށް ކުރިއަށް ދިއުމަކީ ދެވޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
ކޮމިޓިއިން ގޮތެއް ނިންމައިދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭކަމެއް. އެއާއެއްކޮށް އެ ކައުންސިލުން ފިރުޝާން އެދިފައި އޮތް
މައްސަލައިގައި އެބައޮތް މި ލިބޭ ކުލި ކައުންސިލު އިދާރާއަށް ލިބޭނެ ގޮތެއް، ދެން، ފިޝަރީސް މިނިސްޓްރީއިން
އެއަށް ޖަވާބު ދީފައި އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެންގެ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން އެކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އެކަން
އޮތް ގޮތް ފިނޭންސްއިން އޮޅުންފިލުވައިދެވުނުހާ އަވަހަކަށް އެކަން އެގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމަ،
އެއީކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ވަގުތަށް ވަކި ގޮތެއް ނިންމޭނެ ކަމެއް ނޫން. އެއީ އެ
ފިނޭންސްއިން އެ ކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދެވުނުހާ އަވަހަކަށް އަޅުގަނޑު އަދިވެސް ސިޓީ ކިޔަމުންދަނީ. އެހެންވީމަ، އެއީ
އެކަން ކުރެވޭނެ ކަމަށް ފިނޭންސްއިން އެންގުމަށްފަހު ފިޝަރީސް މިނިސްޓްރީއިން އެބަބުނޭ ތި، އެ މިނިސްޓްރީއިން
އެކަން އެގޮތަށް ކުރާނެ ކަމަށް. ކައުންސިލަށް އެ ލާރި ޖަމާކޮށްދޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމަ، މިކަން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް
2

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
ނިމޭނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންގޮސް އެގޮތަށް ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭ
ކަމެއްގެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފިރުޝާންގެ މައިގަނޑު ކަންބޮޑުވުމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވީ ވެސް މި
މަސައްކަތް ނުފެށި ލަސްވެފައި އޮތް އޮތުން އަވަހަށް ހައްލެއް ހޯދުމާއި ކައުންސިލަށް ލިބެންޖެހޭ ކުލީގެ
މައްސަލައިގައި އެކަމަށް ގޮތެއް އަވަހަށް ހޯދުން. ދެން، މި ކަމަކީ އުސޫލެއްގެ ގޮތުން އެހެން ރަށަކުން ހަމަ ބިމެއް
ބަޔަކަށް ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި ހިއްކާފައި އޮތް ތަނެއް އެ ކޮންޓްރެކްޓް ނަންގަވައިގެން އުޅުއްވާ ފަރާތުން އަމިއްލައަށް.
އެހެންވީމަ، އެއީ ވެސް އޭގެ ތެރޭގައި ގޮތްތަކެއް ނިންމާއިރު، ނޫނީ ތަން އަދި ވަކިކުރަން ބެލި ކަމަށް ވިޔަސް ވެސް
ނިންމާ ނިންމުމުގެ ތެރޭގައި އިތުރަށް ރިއާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑު ފުރު ޞަތު އަރުވާނަން ދުވާފަރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދަށް.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. 2005 ވަނަ އަހަރު 8 ޑިސެންބަރުގައި ހަވާލުކުރި ބިމެއް، އެއީ ތަފާތު އެކި ސަބަބުތަކަށް
ޓަކައި މިހާތަނަށް ލަސްވެފައި މި އޮތީ. ދެން އެ ލަސްވި ސަބަބުތައް އެބަހުރި ސަރުކާރުގެ ސަބަބުން ވެސް އަދި
ކުންފުނީގެ ސަބަބުން ވެސް. ދެން، އެ މުއާމަލާތް މި އޮތީ ހިނގާފަ. ހިނގާފައި އޮވެފަ އި، މި ސަރުކާރަށް ވީފަހުން
17 އޮކްޓޫބަރު 2019 އިން ފެށިގެން މިއަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް މަސައްކަތްކުރަމުން އަންނަ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބަފެނޭ. އެއާއެއްކޮށް 11 އޮކްޓޫބަރު 2020 ގައި މިވަނީ އޭގެ ވޯކް ޝެޑިއުލްއެއް ވެސް ހޯދަން 30 ދުވަހުގެ
މުހުލަތެއް ވެސް ދީފަ. ދެން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފިރުޝާންގެ މައިގަނޑު ކަންބޮޑުވުންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މި ލިބުނު ޖަވާބުތައް، މި މުއައްސަސާތަކުން ލިބުނު ޖަވާބުތަކުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ސާފުވޭ. އެއްކަމަކަށް ކުލީގެ
ކަންތައް. ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން އެބަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތުދެއްވާ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނާ ގުޅިގެން އެ އަންނަ
ބަދަލާއެކުގައި އެ ކުލި ރަށްރަށަށް އެ ބަދަލުކުރެވި ކައުންސިލުތަކަށް ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ކުލި ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް
މި އަންނަނީ ކުރަމުންނޭ. އެހެންވީމަ، ފިރުޝާންގެ އެ ކަންބޮޑުވުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފިރުޝާންގެ އެ
ކަންބޮޑުވުމަށް އެ ހައްލު އެބަ ލިބޭ. ފިނޭންސުން މަސައްކަތް އެދަނީ ކުރަމުން. ދެން، ދެވަނަ ކަންބޮޑުވުމަކަށް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކޮށްފައި އޮތީ ލަސްވެގެން އެތަން އެ އޮޕަރޭޝަނަށް ނުގެނެވި އޮތް އޮތުން. އެކަން
ގެނައުމަށްޓަކައި، އެއް އަހަރު ދުވަހުގެ ޕީރިއަޑެއްގެ ތެރޭގައި އެކަން ކުރެވޭނެ އުންމީދެއް ވޯކް ޝެޑިއުލްއެއް އެބައޮތް
3

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
މިކޮޅަށް ހުށަހަޅާފަ. އަޅުގަނޑުގެ ހުށަހެޅުމަކީ މި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ރިއާޔަތްކޮށްފައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ފިރުޝާނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަވާބު ދެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެމޭ މިހާރު ފިނޭންސްއިން ދެއްވާފައި އޮތް
ޖަވާބާއި ހޮރައިޒަންގެ ޖަވާބާއި އަދި ފިޝަރީސް މިނިސްޓްރީގެ ޖަވާބުން ފިރުޝާންގެ އެ ހުރިހާ ސުވާލުތަކަށް އެބަ
ޖަވާބު އެބަ ލިބޭ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުގެ ހުށަހެޅުމަކީ މި ފިރުޝާންގެ އެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް މި މުއައްސަސާތަކުގެ
މި ރިޢާޔަތްކޮށް، މި ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ދެއްވާފައި އޮތް ޖަވާބު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން
މި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފިރުޝާނަށް ސިޓިއަކުން ދަންނަވަން މިކަން ހިނގަމުންދާ ކަމާއި މި ކަންބޮޑުވުންތަކަށް
ޙައްލު ގެނައުމަށް ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުން 2019 އަދި 2020 ގައި މިހާރު މަސައްކަތްތަކެއް
ޝެޑިއުލްކުރެވިގެން ކުރި އަށްދާ ކަމަށް. ދެން، މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އޮތް މިސާލަކަށް ވޯކް ޝެޑިއުލް
ކަހަލަ ކަންކަން. އެ ސިޓީގައި އެޓޭޗްކޮށްލެވިދާނެ. ކޮށްފައި، އެ ފަރާތަށް ޖަވާބެއް އަރުވަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.
އަރުވާ މި މަސައްކަތް ނިންމާލަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ހޮރައިޒަންއިން އެބައޮތް ވޯކް
ޝެޑިއުލްއެއް ފޮނުވާފަ. އެގޮތުން 2021 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރީގައި އެ ތަނުގެ މަސައްކަތް ފައްޓަވާނެ ކަމަށް
ވެސް އެބައޮތް ފާހަގަކޮށްފަ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދަށް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަޑަވެލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ފިރުޝާންގެ މައިގަނޑު ކަންބޮޑުވުންތައް
ދެންމެ ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލު އަޙްމަދު ވެސް ވިދާޅުވީ. އަޅުގަނޑު ދެން އެ ވާހަކައެއް
ދައްކާކަށް ނެތިން. އެހެންވީމަ، އެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އެ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް މި މައްސަލަ
ނިންމާލެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެހެންވީމަ، އިސްމާޢީލް އަޙްމަދުގެ ވާހަކައަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
4

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިތުރު ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި މިހާރު އޮތީ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މެންބަރު ބޭނުންފުޅީ އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި
ކަމަށްވަންޏާ އެ ފުރުޞަތު ވެސް އަރުވަން އިނގޭތޯ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެހެންވީމަ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
އިޢުތިރާޟުނުކުރައްވާ ކަމަށްވަންޏާ، އިތުރު ހުށަހެޅުމެއް ވެސް ނެތީމައާއެކު ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އެ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފިރުޝާން އެ ފޮނުއްވި ސިޓީއިން އެ އެދިވަޑައިގެންފައި ހުރި
ކަންތައްތަކަށް އެދެވޭ ޖަވާބުތަކެއް އެކަމާއި ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކުން ކޮމިޓީއަށް ފޮނުއްވާފައި އޮތީމަ، އެ
މަޢުލޫމާތުތަކާއެކުގައި ފިރުޝާނަށް ޖަވާބެއް ދިނުމަށް ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުން އެއީ ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތާއީދުކޮށްފަ، ތާއީދުކުރައްވާފައި އޮތީމަ އަޅުގަނޑު އެއީ އެގޮތް ކަމަށް ބަލައިގެން އެގޮތަށް
ފާސްވީ ކަމަށް ބަލައިގެން ކުރިއަށްދާނީ އިނގޭތޯ. (އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން) ދެން،
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި ސިޓީގައި އެބައޮތް ފާހަގަކުރައްވާފަ އި އެފަދަ ކަންތައްތަކަށް އެދިވަޑައިގަންނަވަންޖެހެނީ
އެކަމާއި މަސްލަހަތު އޮތް ކައުންސިލަކުންނޭ ވެސް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، އެ ކައުންސިލަށް އަޅުގަނޑުމެން
ސިޓީއަކުން މި ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިޢުތިރާޟުނުކުރައްވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާނަން
އެގޮތަށް އެކަން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި ދަންނަވައިގެން ކުރިއަށްދާން އިނގޭތޯ. ދެން، އަޅުގަނޑު މިއީ އެހެނިހެން
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު އެބައޮތް އަދި އަޅުގަނޑު ވެސް ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާ ކަމެއް އިނގޭތޯ. އޭގެތެރޭގައި އޭގެއިތުރުން
ދެން އަދި އަޅުގަނޑު ވަގުތު އަރުވާނަން އެހެން ކަމެއް އޮވެއްޖެއްޔާމު. އެއީ މި ކޮމިޓީއަށް ދެ ފަހަރެއްގެ މަތިން
މިހާރު ހުށަހަޅުއްވާފައި އެބައޮތް ޝަފީޤު، އެއީ ކޮން ޝަފީޤެއްތޯ؟ ޢާއިޝަތު ޝަފީޤް، ހ. ޝަފީޤުގެ މައްސަލައެއް.
ދެން، ކުރީގައި އެ މައްސަލަ ޖަޖުން ޖަޖުކޮށްފައި އޮތް ގޮތާ ގުޅޭގޮތުން ސުވާލު އުފައްދަވާފައި މި ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުއްވާފައި އޮތީ އިނގޭތޯ. ދެން، އޭރު އަޅުގަނޑުމެން ޖަވާބު ދިނީ ކަމާއި ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކުން މަޢުލޫމާތުތައް
އެއްކޮށްފައި އެގޮތަށް އެކަން ކުރައްވާފަ އި އޮތް ގޮތުގެ ތަފުސީލޭ އިނގޭތޯ ފޮނުއްވިއިރު އެއަކު އަޅުގަނޑުމެން
އިތުރަށް ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް އޮތް ކަމަށް ގަބޫލުނުކުރެވޭތީ ކޮމިޓީއިން އޭރު އެ ނިންމާފައި އަނެއްކާވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ ފުރުޞަތު އެ ސިޓީގެ ޖަވާބު ޝަފީޤަށް ފޮނުވީ ޝަފީޤުގެ. ދެން، އޭގެ ފަހުގައި އަނެއްކާ ދެވަނަ ފަހަރަށް
ކޮމިޓީއަށް މައްސަލަ އެބައޮތް ފޮނުވާފައި އިނގޭތޯ ހަމަ. އެ އެދިވަޑައިގަންނަވަނީ ހަމަ ޖަޖުކަން ކުރެއްވި ބޭފުޅުން މި
ތަނަށް ހާޒިރުކޮށްގެން އެ ސުވާލުތައް ކުރައްވަން. ދެން، އެކަމުގައި ސްޕީކަރާއި ބައްދަލު ވެސް ކުރެއްވި ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފަ އި އޮތީ. ދެން، އޭގެ އިތުރުން އެ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވެ ވަޑައިގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ވެސް ދޭތެރެ ދޭތެރެއިން މިކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ހައްލެއް ހޯދަދިނުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާތީ އަޅުގަނޑު ހިތަށް
5

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
އެރީ ކޮމިޓީގައި އެ މަޝްވަރާ މިއަދު ކޮށްލުން އެއީ ރަނގަޅު ކަމެކޭ. ދެން، މި ކަމުގައި އެބައޮތް އޭ.ސީ.ސީއިން
ވެސް ގޮތެއް ނިންމާފައި އިނގޭތޯ. އޭ.ސީ.ސީއިން ވެސް ހަމަ އެކަން ކޮށްފަ އި އޮތީ ޖަޖުންގެ މަސައްކަތް ގެންދަވާފައި
އޮތީ ރަނގަޅަށް ކަމަށް އެބައޮތް. އަދި ފިނޭންސް އެކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީން އެކަން ކޮށްފަ އި އޮތް ގޮތުގެ ތަފުސީލު
އޭރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދިން. އަނެއްކާ ފަހުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވަނަ ފަހަރަށް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާއި
ގުޅިގެން މަޢުލޫމާތުތައް މިހާރު އޮތީ އެއްކުރެވިފައި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، ގްރޫޕަށް އަޅުގަނޑު މިހާރު ޝެއަރ ވެސް
ކޮށްލާނަން އެ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތުތައް ނޫނީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަނޑު އިދާރީ މޭޒުގައި
ދަންނަވާނަން އެ ލިބިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތައް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ހިއްސާކޮށްލަދެއްވުމަށް އިނގޭތޯ.
އިދާރީމޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތިޔަ އިދާރާގެ ނަންބަރު: 57-F/IQ/MIS/2020/593 ސިޓީ އާއި ހަވާލާދީ ދަންނަވަމޭ. 2 މާރިޗު 2020 ވަނަ
ދުވަހު ތިޔަ އިދާރާއަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާފައިވާ ސިޓީގައި އެދިފައިވާނީ ފަންނު އެކްސްޕޯގައި ބައިވެރިކުރި އައިޓަމަށް
ޖަޖް ކުރެވޭތޯ ބެލުމަށޭ. އެކްސްޕޯގެ ހުށަހެޅުންތަކަށް އިންސާފުކުރި ޖަޖުންނާއި ސްޓިއަރިންގް ކޮމިޓީ ހާޒިރުކޮށް
އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅި އައިޓަމަށް ޖަޖްކުރެވިފައިވޭތޯ ސުވާލުކޮށް މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށޭ. އަޅުގަނޑު މިހެން މި އެދުނީ
ފަންނު އެކްސްޕޯ 2019 ގައި ބައިވެރިކުރި އައިޓަމަށް ޖަޖްކޮށްފައިނުވާކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ޔަގީންވެފާ ވާތީއޭ. ވީމާ،
ތިޔަ ފަރާތުން މިކަން ބައްލަވައިދިނުން އެދެމޭ. އިޙްތިރާމް ޤަބޫލުކުރެއްވުން އެދެން. ޚާދިމަތުކުމް. ޢާއިޝަތު ޝަފީޤް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ފަންނު އެކްސްޕޯ 2019 ގެ މައުރަޒުގެ ފަނޑިޔާރުން ޢައްޔަނުކުރުމާއި މާކްސް ދިނުމުގައި
ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އާންމު އުސޫލު އެޓޭޗްކޮށްފައި، ދެން އެ ބޭފުޅާއަށް ވެސް އެބައޮތް ޖަވާބުދީފައި، އެ ބޭފުޅާ މައްސަލަ
ހުށަހަޅާފައި އޮތީމަ، މިނިސްޓްރީއިން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ސިޓީ ފޮނުވާފައި އިންނަނީ ތިޔަ އިދާރާގެ ނަންބަރު، އެއީ
24 ނަންބަރު ސިޓީއާއި 51 ވަނަ ސިޓީ އަދި 79، އަދި މިނިސްޓްރީގެ ނަންބަރު 39 ނަންބަރު ސިޓީއާއި ހަވާލާދީ
ދަންނަވަމެވެ. ހަވާލާދީފައިވާ ތިޔަ އިދާރާގެ 79 ނަންބަރުގެ ސިޓީގައި ބަޔާންކުރާ ފަންނު އެކްސްޕޯ 2019ގެ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުފެއްދުންތެރިކަން ޤައުމީ މައުރަޒުގައި ބައިވެރިއެއް ކަމަށްވާ އަލްފާޟިލާ ޢާއިޝަތު ޝަފީޤް، ހ.
ޝަފިޤުގެ / ކ. މާލެ، ތިޔަ އިދާރާއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ލިޔެކިޔުންތައް
އަލުން ފޮނުވައި، މި ވާހަކަ ދެންނެވީމެވެ. އަދި ހަވާލާދިފައިވާ ސިޓީތަކުގެ ތެރެއިން ތިޔަ އިދާރާގެ ނަންބަރު 51ގެ
ސިޓީއާކު މިނިސްޓްރީއަށް ފޮނުވާފައިވާ ލިޔެލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ 242 ވަނަ
ނަންބަރުގެ މައްސަލަ ނިންމި ގޮތް އެންގުމުގެ ލިޔުން މި ސިޓީއާއެކު ފޮނުވީމެވެ. ދެން، އަޅުގަނޑު އަތުގައި މިވަގުތު
އޮތް ހާޑް ކޮޕީގައި އެބައިން މަދުވީމަ މި ދަންނަވައިލީ.
6

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފު މި ކަން ހިނގާ ގޮއްސަ އޮތް ގޮތާއި މި ކަމުގައި ޢަމަލުކޮށްފައި އޮތް
ގޮތް އިނގޭތޯ. ދެން އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތިބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތަށް ހުޅުވައިލާނަން ކިހިނެއްތޯ ތިބޭފުޅުން
މިކަމުގައި ނިންމަވަން ފެނިވަޑައިގަންނަވަނީ. ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީ ދުވާފަރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅު ގަނޑުމެންނަށް ބެލި ބެލުމުން ސާފު މިވަނީ ކަމާގުޅުން ހުރި އިދާރާތަކުން ވެސް މިވަނީ
މި މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކޮށްފަ. އަދި ތަޙުޤީޤީ ރިޕޯޓެއް ވެސް މިވަނީ އެކުލަވަ އިލާފަ. ދެން، މިއަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެހާ ބޮޑު އޮޅުންތަކެއް އަރާފައި އޮތް ތަނެއް ނުފެނޭ. ވަރަށް ސާފު ޕޮއިންޓުތަކަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި، ތަޙުޤީޤު
ހިންގިފައި ވެސް މިއޮތީ. މީގައި އޮޅުންބޮޅުން އޮތް ކަމަ ށް ނުފެންނާތީ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހަޅަނީ އެންޓި-
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ވެސް މި މައްސަލަ ބަލާފައި އޮތުމާއެކު ގައި އެ ރިޕޯޓުން ވެސް މިކަމުގައި މާ ބޮޑު
ގޯސްތަކެއް، އެއްވެސް ގޯސް ކަމެއް އޮތް ކަމަށް ފާހަގަނުކުރާތީވެ، އޭ.ސީ.ސީން މި މައްސަލަ ބަލައި، މި ރިޕޯޓުގައި
މި އޮތް ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ޖަވާބު ދިނުމަށް. އަދި ޖަވާބުދޭއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތް ،
ކުރިން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތް ފާހަގަވާ ގޮތަށް އެ ބޭފުޅާއަށް
ޖަވާބު އެރުވުމަށް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީއަކުން ވަކި އަޅުގަނޑަކަށް ހި އެއްނުވޭ
ހިންގޭނެހެން އޭ.ސީ.ސީކަހަލަ ތަޙުޤީޤެއް ހިންގަން މަތިވެފައި އޮތް މު އައްސަސާއަކުން ހިންގޭނެ މިންވަރަކަށް.
އެހެންވީމާ، މިކަމުގެ އެންމެ މުހިންމު ހިސާބުތަކުން ބަލައި ދިރާސާކޮށްފައި އޮތް އޮތުމުން، އަދިވެސް
ތަކުރާރުކޮށްލާނަން. ދިރާސާކޮށްފައި އޮތް އޮތުމުން އެއްވެސް އޮޅުމެއް މީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮޅުމެއް އަރާގޮތަށް
ނުފެންނާތީއާ އެކުގައި މި މައްސަލަ އެ ގޮތަށް ނިންމާ އެ ފަރާތަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
7

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރު ޞަތު އަރުވާނަން ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ހުށަހެއްޅުއްވި ހުށަހެޅުން އަޅުގަނޑު
ތާއީދުކުރާހާލު އަޅުގަނޑު ހަމަ ބުނެލަން އޮތީ، މި ބޭފުޅާ އެދިލައްވާފައިވާ ގޮތަށް ޖަޖުން ގެނައި ކަމުގައި ވިޔަސް އެ
ޖަޖުން ދޭނެ މަޢުލުމާތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ އޭ.ސީ.ސީގެ ރިޕޯޓުން. އެ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތު ގައި އެ
ރިޕޯޓުގައި ހިމަނާފައި އެހެރީ ޖަޖުން ދެއްވި މަޢުލޫމާތަށް ބިނާކޮށް ގޮތެއް ނިންމާފަ. އެހެންވީމާ، އެ އް ކަމެއް
ތަކުރާރުވެގެން ދާނީ. އަޅުގަނޑުމެން ޖަޖުން ގެނެސް އިތުރަށް މަޢުލޫމާތު އޮޅުންފިލުވަން އުޅެގެން ވެސް ވަކި އިތުރު
އައު ގޮތްތަކެއް މީގެއިން ފެންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ނުފެންނާތީވެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އެ
ހުށަހެޅި ގޮތަށް ރިޕޯޓާއި ، އޭ.ސީ.ސީ ރިޕޯޓުގައި އެ ހުރި މަޢުލުމާތުތަކަށް ބިނާކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ރިޕޯޓު
ނިންމާފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް އެކުލެވޭ ގޮތަށް އެ ބޭފުޅާއަށް ޖަވާބުދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް
ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިތުރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ އެއްވެސް ވިސްނުންފުޅެއް އޮވެއްޖެއްޔާމު ހަމަ
ޚިޔާލު ހުށަހަޅުއްވަންވީ ހަމަ އިނގޭތޯ ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެ އް. ދެން، އިތުރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު
އެދިވަޑައިގެންފައެ އް އަދި އެއް ނުއެއް ނެތް. މިހާރު އޮތީ ހުށަހެޅި ތައީދުލިބިފައި އެންމެ ހުށަހަޅުމެއް. އެގޮތުން،
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައި މިއޮތީ، އޭ.ސީ.ސީން މައްސަލަ ނިންމަވާފައި އޮތް ގޮތާއި
އަދި މި ކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން މަޢުލޫމާތުތައް އެއްކުރުމަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ
މަޢުލޫމާތުތައް ވެސް އެނގޭނެ ގޮތަށް އެ ފަރާތަށް ޖަވާބެއް ދޭން މި ސިޓީއަށް. ހަމަ އެއާ އެކުގައި އެއަށް
ތާއީދުކޮށްދެއްވީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިޢުތިރާޟުނުކުރައްވާ
ކަމަށް ވަންޏާމު އަޅުގަނޑު އެ މަގުން ކުރިއަށް ދާނީ . ދެވަނަ ފަހަރަށް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް
މައްސަލައެއްވީމަ މިހާ ބޮޑަށް މި ވާހަކަ މި ދެއްކެނީ ވެސް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އިތުރު ވިސްނުމެއް އޮތްތޯ
ހަމަ ދެވަނަ ފަހަރަށް ވެސް ބަލާލަންވެގެން. އެކަމަކު އެއްވެސް ވިސްނުންފުޅެއް ހަމަ އިތުރަށް ފާޅުކުރައްވާފައި
ނެތީމަ، އަޅުގަނޑު ބަލާނީ އެ ހުށަހެޅުއްވި، ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާ، ތިނަދޫ އުތުރު
8

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތާއީދުކުރެއްވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީން ނިންމީ ކަމަށް ބަލާފައި އެގޮތަށް
ކުރިއަށް ދާނީ އިޢުތިރާޟުނުކުރަންޏާ އިނގޭތޯ. ދެން، އަޅުގަނޑު އެހެނިހެން ތެރެއިން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތިމާ، އަދި ދެ ތިން ހަތަރު މިނިޓެއް އޮތުމާއެއްކޮށް
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އިނގޭތޯ.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު މި ހުށަހަޅާ މައްސަލައަކީ މި ކޮމިޓީން ކޮށް ނިންމާފައި އޮތް މަސައްކަތެއް،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފްލޯރއަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅި ގަރާރެއް. އެ ގަރާރު މި ކޮމިޓީން ބެލުމަށް ފަހު، އޭގެ
ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކާ އެއްކޮށް ފްލޯއިން ފާސްކޮށް، ފާސްކުރިއިރުގައި ދެ ކަމެއްގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދަން އެދިފައި ވާނީ. އެ
މަޢުލޫމާތު މުއްދަތު ހަމަވިއިރު ވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުލިބޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނަން މަޢުލޫމާތަށް
ޓަކައި. އެއީ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާފައި މިވަނީ ރަށު އުފެއްދުންތަކާއި ވިޔަފާރިތައް ރަށު ބަން ދުން މިނިވަންކޮށް ޒަމާނީ
ތަރައްޤީ ގެނައުމަށް ގޮވާލާ ގަ ރާރު. އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރި ރިޕޯޓު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ހިމަނާފައި ވާނެ
ރިކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް. އެ ރޮކޮމެންޑޭޝަންގެ ހިމަނާފައި މި އޮންނަނީ ކްރޮސްބޯޑަރ އީ-ކޮމާސްގެ މަސައްކަތް
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި އަދި ކްރޮސްބޯޑަރ ޕޭމެންޓް ސިސްޓަމްގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން
ކުރަންޖެހޭ އެހެނިހެން ކަންތައްތައް ހުރީމާ އެއާ ބެހޭ މަޢުލުމާތުތައް ހޯދުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައިވާ
ހުށަހެޅުމެއް ދަންނަވާލާނަން. އޭގެ ތެރޭގައި މި ވަނީ ޑޮމެސްޓިކް ރާއްޖޭގެ އެތެރޭގެ ފައިބަރ އޮޕްޓިކް ކޭބަލް މިހާރުން
ގުޅާ ނިމިފައި ހުރި ރަށްރަށަށް ލެވިފައިވާ ފައިބަރ އޮޕްޓިކަލް ކަނެކްޝަން މަޢުލޫމާތު ކަނެކްޝަން މިހާރު
ގާއިމުކޮށްފައިވާ ރަށްރަށުގެ ތަފުސީލާއި، އެ ރަށްރަށުގައި ފައިބަރ ކަނެކްޝަން ޚިދުމަތް ދެމުންނުދާ ސަބަބު
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އަދި ފައިބަރ ކަނެކްޝަން އެކި ރަށްރަށަށް ގުޅުވަ އި ބަލާ މިންގަނަޑަކީ ކޮބައިތޯއާއި،
މިނިސްޓްރީ އޮފް ކޮމިއުނިކޭޝަން ސައިންސް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީން ކަނޑައަޅާފައިވާ އެއްވެސް ފައިބަރ ވިއުގައެއްގައި
ތަޞައްވުރެއް ނުވަތަ ރެގިއުލޭޓަރީ ގަވާއިދެއް ވާނަމަ، އެ މަޢުލޫމާތު، ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރސް އިން ރާއްޖޭގެ
ހުރިހާ ރަށަކަށް ފައިބަރ ކަނެކްޝަން ދޭން އެއްބަސްވާނަމަ އެ މުއްދަތުގެ ތަފުސީލާ އެއްކޮށް މަސައްކަތް ކުރިއަށް
ދާނެ ގޮތުގެ ތާވަލެއް ރިޕޯޓު މި ގަރާރު ފާސްކުރާތާ 60 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަޖިލިހަށް ފޮނުވަންވާނެއޭ ބުނެފައި
ވީއިރު ގައި ، އަދި އޭގެއިތުރުން މިވަގުތު އިންޓަރނެޓް އަގުހެޔޮ ކުރުމަށް ދެވޭނެ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅު ކުރުމަށް
ކުރެވިދާނެ ކަންކަން ތަފުސީލު އެކުލެވޭ ރިޕޯޓު ، ޓެކްނިކަލް ރިޕޯޓެއް މި ގަރާރު ފާސްކުރާތާ 30 ދުވަސް ތެރޭގައި
9

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
މަޖިލީހަށް ފޮނުވަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވީއިރު އަދިވެސްމިހާރު މުއްދަތު ފާއިތުވެ 30 ދުވަސް ވެގެން ހިނގައްޖެ
އޭގެ ފަހުން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، މި މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި ނެތުމާއެއްކޮށް މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ފެނިގެން ދިޔައީ އިންޓަރނޭޝަނަލް މަނިޓަރީ ފަންޑުން އެ ގޮވާލަނީ ކްރޮސްބޯޑަރ ޕޭމަންޓް ސިސްޓަމް ޕޮލިސީތައް
ރާވައި ، ހިންގާ ފަރާތްތަކުންނާއި އަދި ޕާލަމެންޓުން ނިޒާމުން ފައިސާއިން ހިންގަން މަސައްކަތްކުރަން ބާރުއަޅަން.
އިންޓަރނޭޝަނަލް މަނިޓަރީ ފަންޑުން އެ އޮތީ ރޭގައި ވެސް އޭގެ ކުރީ ދުވަހު ވެސް ވާހަކަތައް ދައްކާފަ.
އޮތްއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ފަށައިފިން ފާއިތުވި އަހަރު. ފަށައިގެން މިއުޅެނީ، އެއް އަހަރު
އެޑްވާންސްކޮށް މިއުޅެނީ އިންޓަރނޭޝަނަލް މަނިޓަރީ ފަންޑަށް ވުރެ މި ކޮމިޓީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ މި
މަޢުލޫމާތުތައް ވީހާވެސް އަވަހަކަށް މި ކޮމިޓީއަށް ލިބޭނެ ގޮތެއް، މި އިދާރާއާ ގުޅައިގެން ނަމަވެސް ލިބޭނެ ގޮތެއް
ހައްދަވައިދެއްވުން. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާ ގޮތަކީ މި ނިޒާމާ އެއްކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ
ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތް އެބަހުރި. އިންޓަރނެޓުގެ ސްޕީޑު ނެތިއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުކުރެވެނެ މިހާރު މި
ބާވަތުގެ މަސައްކަތެއް. އެއީ ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ޖަޒީރާ ރަށްތަކެއްވީމާ، ސްޕީޑު ލިމިޓް މި ހުރި މިންވަރާއި، މި ހުރިހާ
އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން ދެނެގަންނަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މި މަޢުލޫމާތު ވީހާވެސް އަވަހަށް އަޅުގަނޑަށް ފޯރުކޮށްދޭން.
މިހާރު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން މިއޮތީ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކަށް އަރައިގަނެވިފަ. ކަނޑައަޅާފައި އޮތް މުއްދަތަކަށް އެ
ފަރާތަކުން ފޯރުނުކޮށްދެވުނު. އެހެންވީމާ، މިކަމަށް ގޮތެއް ނިންމަވައި ދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން މި ކޮމިޓީން ގަރާރެއްގެ
މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ހިންގިން ތި ފާހަގަކުރެއްވި ކަންތަކާ ގުޅިގެން. އެ ގަރާރުގައި މަޖިލީސްގެ ފްލޯރއަށް
އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅުނު ތި ދެންނެވި ގޮތަށް. އެ ހުށަހެޅުމުގައި އެބަވޭ 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މަޢުލޫމާތުތައް
ފޮނުވަން. ދެން، އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން ފްލޯރގައި ނިންމާ ކަންތައްތައް ޓޭބަލް އޮފީހުން އެ ފަރާތުގެ ސިޓީއަކުން
ދަންވަން އޮންނަނީ. ސިޓީއަކުން އެ ވާހަކަ އޮތީ ޓޭބަލް އޮފީހުން ދަންނަވާފަ. ދެން، އިތުރަކަށް އެއާ ބެހޭގޮތުން
އިތުރު މަޢުލުމާތެއް އަދި އައި އްސަ އޮތް ކަމަކަށް ޓޭބަލް އޮފީހަކުން އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލި ބަލާމުން އެނގޭކަށެއް
ނެތް. ދެން، އޮތީ ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން މިކަމުގައި ކުރިއަށް ދާނީ؟ ޓޭބަލް އޮފީހުގައި އަނެއްކާ އިތުރަށް
ދަންނަވާނިތޯ. ގަރާރެއްވީމާ، އެ ބިލަކަށް ނުވާތީ ނުވަތަ ގާ ނޫނަކަށް ނުވާތި އެ ޢަމަލުކުރަން ލާޒިމުތޯ ނޫންތޯ. މި
ހުރިހާ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކޮށްފައި ގޮތެއް ނިންމީމާ ރަނގަޅުވާނެ.
10

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފުރުޞަތަކަށް
އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީމާ، ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދަށް.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެންމެ އެ ދެއްކެވީ ވަރަށް މުހިންމު ވާހަކަފުޅުތަކެއް. ދެން،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އެ މަޢުލޫމާތުތައް މި ކޮމިޓީއަށް ލިބެން އެބަ ބޭނުންވޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން އަޑުއަހާފައި އޮތް ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ މަޖިލީހުގެ ފާސްކުރާ ގަރާރަކީ
މުއައްސަސާތަކުން ކޮންމެހެން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އެއްޗެއް ގޮތުގައެއް ނޫން މި އޮންނަނީކީ ބިލަކަށް ނުވާތީވެ. އެ ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރާ މީގެ ކުރިން ވެސް ތިމާވެށްޓާ ބެހޭގޮތުން ވެސް އަދި ބޭރުން ބޯޓުފަހަރު އައިސް މިތާ މަސް
ގަނެވޭ ގޮތާއި ބެހޭގޮތުން ގަ ރާރުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރެވިއްޖެ. ދެން، މަޖިލީސް ގަވާއިދުން އަޅުގަނޑަށް
ފެނުނީ ފާސްކުރާ ގަރާރުތަކެއް ކޮންމެހެން އެ ސަރުކާރުގެ ތަންފީޛީ އިދާރާތަކުން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އެއްޗެއް ގޮތުގައެއް
ނޫން މި އޮންނަނީކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ކިބައިން އަޅުގަނޑު އެދެނީ މިކަމުގެ
މުހިންމުކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީގެ އެހެނިހެންގެ ތެރޭގައި ހިމަނައިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަކިން ސިޓީ
ފުނުވިދާނެކަމަށް އެ މުއައްސަސާއަށް މަޢުލޫމާތު މިވެނި ދުވަހެއްގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެދި.
އެ ޕްރޮސެސް ގެންދަން ވީނުންތޯއޭ. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ އިޒުނައާ އެކުގައި.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ގަރާރުގައި މިއޮތީ ހުށަހަޅާފައި ކަމެއް...
ރިޔާސަތން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތެރި މެންބަރު ފުރުޞަތެއް
ބޭނުންފުޅިއްޔާ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އިނގޭތޯ.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
11

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުން 26 އޮކްޓޫބަރު 2020
މި ގަރާރުގައި މިއޮތީ ދެ މަޢުލޫމާތެއް ހޯދައިދިނުމަށް ފްލޯރ އިން ފާސްކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، މަޢުލޫމާތު ދޭންޖެހޭނެ
މިކޮޅަށް. ދެން، އިތުރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން އިތުރަށް ސިޓީއެއް ލިޔަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެއީ މުޅި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިއޮތީ މަޢުލޫމާތުތަކެއް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެދިފަ. އެހެންވީމާ، މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭނެ.
އެއީ ގަރާރާއި އަދި އޭގައި ހުރި ކަންކަމަކާ ގުޅޭ ކަމެއް ނޫން އެއީކީ. އެކަމަކު މި ގަރާރުގައި ހިމެނެނީ 2 ކަމެއް.
30 ދުވަސް ތެރޭގައި ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ މަޢުލޫމާތަކާއި 60 ދުވަހު ތެރޭގައި މަޢުލޫމާތު. މަޢުލޫމާތެއް ފޯރުކޮށްދިނުން.
އެހެންވީމާ، މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭނެ އާންމުންނަށް ވެސް އަދި އާންމު ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އަދި މަޖިލީހަށް
ވެސް. އެއްވެސް ގޮތަކަށް މަޢުލޫމާތެއް ނުހިފެހެއްޓޭނެ. އެހެންވީމާ، މި މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ އެއްޗެއް. އެއީ
އިތުރަކަށް އެދެންޖެހޭ އެއްޗެއް ނޫން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! 1 ޖަހައިފި. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ކުރުކޮށްލަން ހިފާނަން. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ؛ އެހެންވީމާ,
އަޅުގަނޑު މިހާރު ހުށަހެޅި އަޅުގަނޑުމެން އިތުރު އެހެނިހެންގެ ތެރެއިން މަޝްވަރާކުރެވެމުން މިދާ ކަންތަކުގައި
އަޅުގަނޑު ސީ.ޖީގެ ލަފައަކަށް ދަންނަވާނަން އިނގޭތޯ. ކިހިނެއްތޯ ދެން އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރާނީ. ސީ.ޖީގެ
ލަފައަކަށް ދަންނަވާފައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތެއްގެ މައްޗަށް ޢަމަލުކޮށްފައި ތިބޭފުޅުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު
މި ކޮމިޓީގައި ހިއްސާކުރާނަން އިނގޭތޯ. ދެން، އިތުރަށް ކޮމިޓީން ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހޭ ކަމަށް ވަންޏާ ކޮމިޓީގެ
އެޖެންޑާކޮށްގެން ކުރިއަށް ވެސް ގެންދާނަން. މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން އަޅުގަނޑު މިހިސާބުން ނިންމާލާނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ.
____
12